

به نام خدا

آیین‌های گیل و دیلم

گردآورنده: مهدیه حیدری رادیکراتی

انتشارات امینی

سرشناسه	: حیدری زاد کراتی، مهدیه، ۱۳۶۴-، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	: آیین های گیل و دیلم / گردآورنده مهدیه حیدری زاد کراتی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات امینی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۹۷ ص. ۱۷×۲۴ سم.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۸۸-۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: فرهنگ عامه -- ایران -- گیلان Folklore -- Iran -- Gilan فرهنگ عامه -- ایران -- دیلمان Folklore -- Iran -- Deylaman
موضوع	: گیلان -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی Gilan (Iran: Province) -- Social life and customs دیلمان -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی Deylaman -- Social life and customs
رده بندی کنگره	: GR۲۹۱
رده بندی دیویی	: ۳۹۸/۰۹۵۵۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۵۷۰۵۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

نام کتاب: آیین های گیل و دیلم

گردآورنده: مهدیه حیدری زاد کراتی

ناشر: انتشارات امینی / شمارگان ۲۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰ / صحافی: بعثت نوین چاپ / برهان

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۸۸-۱-۲

نشانی: تهران-خ جیحون-بین دامپزشکی و هاشمی-ک مجتهدی-پ ۷۰-ط ۴

تلفن: ۰۹۱۹۵۰۳۱۷۳۶

Nasrin.amini@yahoo.com

فهرست

۹	 مقدمه
۱۲	 ۱- از کودکی تا نوجوانی
۱۲	 ۱-۱- دختران
۱۲	 ۱-۲- پسران
۱۳	 ۱- ملاحظه (مکتب)
۱۳	 ۲-۱- مکان مکتب
۱۴	 ۲-۲- حق التدریس
۱۴	 ۲-۳- ختم قرآن xatm.a qur'ân (ختم قرآن)
۱۴	 ۲-۴- تهیه بدنی
۱۵	 ۲-۵- شیوه ی تدریس
۱۵	 ۲-۶- حروف شناسی
۱۶	 ۳- مراسم انتخاب همسر- عقد و عروسی
۱۷	 ۳-۱- صورت هگیری surat hagiri
۱۷	 ۳-۲- تعیین مبلغ مهریه
۱۷	 ۳-۳- شیربها šir bahâ
۱۸	 ۳-۴- خبر آکونی xabar â kuni (خبر کنی)
۱۸	 ۳-۵- خواجه برئون xunča bur'ôn (مجموعه بران)
۱۹	 ۳-۶- رو ویگیری: ru vigiri (آرایش کردن)
۲۰	 ۳-۷- عقده سری سفره aqd.a sari sufra (سفره ی روی عقد)
۲۱	 ۳-۸- زیر زبونی zir zub'oni (زیر زبانی)

- ۳-۹- رونما دهی ru namâ dahi (هدیه دادن) ۲۱
- ۳-۱۰- شیرینی خورئون مردونه širini xorôn.a mardôna (شیرینی خوران مردانه) ۲۲
- ۳-۱۱- حنابندئون hanâ bandôn (حنابندان) ۲۲
- ۳-۱۲- شیرینی خورئون زنونه (شیرینی خوران زنانه) ۲۲
- ۳-۱۳- جای دو رنگ ۲۲
- ۳-۱۴- قنده سر qand.a sar (بردن مجموعه «قنده سر») ۲۳
- ۳-۱۵- پاکشون pâkašôn (پاکشا) ۲۳
- ۳-۱۶- جهاز جم ئودن jahaz jam owdan (جهازیه جمع کردن) ۲۳
- ۳-۱۷- رخت بوروش کنون raxt buruș kunôn (مراسم برش لباس) ۲۴
- ۳-۱۸- جهاز ثبت کنی jahâz sabb kuni (ثبت کردن جهازیه) ۲۴
- ۳-۱۹- جهاز تماشا jahâz tamâša (تماشای جهازیه) ۲۵
- ۳-۲۰- عروس بورئون aruș burôn (عروس بران) ۲۵
- ۳-۲۱- نارنج زنی nâranj zani (نارنج زدن) ۲۶
- ۳-۲۲- دزدی در خانه ی عروس ۲۶
- ۳-۲۳- عروس تماشا aruș tamâša (تماشای عروس و داماد) ۲۶
- ۳-۲۴- رونما دهی ru namâ dahi (هدیه دادن) ۲۷
- ۳-۲۵- جاخالی با jâ xâli bâ ۲۷
- ۴- آئین نوروز ۲۹
- ۴-۱- گله کار gal.a kêr (گل کاری) ۲۹
- ۴-۲- حصیر شوری hasir šoori (شستن حصیر) ۲۹
- ۴-۳- کولکول چارشمبه kul-kula çâršamba (چهارشنبه سوری) ۲۹
- ۴-۴- عیده رخت ayd.a raxt (لباس عید) ۳۰

- ۳۰ ۴-۵ - سال تاویل sal taavil
- ۳۰ ۴-۶ - صبح سال نو
- ۳۱ ۴-۷ - جیک جیک jik jik
- ۳۱ ۴-۸ - دید و بازدید بزرگترها
- ۳۱ ۴-۹ - سینزه بدر sinza ba.dar (سینزه بدر)
- ۳۲ ۴-۱۰ - نوروز و نوسال خئون nowruz.o nowšal xôn (خواننده اشعار نوروز)
- ۳۲ ۴-۱۱ - خرس - آبونی xars.a buni (خرس بازی)
- ۳۳ ۴-۱۲ - عروس گولی arus gul.ay (عروس گلی)
- ۳۶ ۵- آداب ماه رمضان
- ۳۶ ۵-۱ - سحر
- ۳۷ ۵-۲ - افطاری
- ۳۷ ۵-۳ - بعد از افطار
- ۳۹ ۵-۴ - غذاهای سحر
- ۳۹ ۵-۵ - شب های احیا
- ۴۰ ۵-۶ - عید فطر
- ۴۱ ۶- آداب عید قربان
- ۴۳ ۷- آداب ماه محرم
- ۴۴ ۷-۱ - شب عاشورا
- ۴۴ ۷-۲ - صبح عاشورا
- ۴۵ ۷-۳ - دسته ی عزاداران
- ۴۶ ۷-۴ - کره نی زنی kar.a nay zani (کرنازنی)
- ۴۶ ۷-۵ - روز قتل

- ۴۷ ۷-۶- ظهر عاشورا
- ۴۷ ۷-۷- غروب روز عاشورا
- ۴۸ ۷-۸- پلا دهی (پلو دهی)
- ۴۹ ۷-۹- غلم دبدي alam dabadi (بستن غلم)
- ۴۹ ۷-۱۰- غلم واجینی (برچیدن غلم)
- ۵۰ ۷-۱۱- نذرها و نیتها
- ۵۰ ۷-۱۱-۱ haf kal ga هف کل گه
- ۵۰ ۷-۱۱-۲ lâl.a pala لال پله (پلو گرفتن بدون حرف زدن)
- ۵۱ ۷-۱۱-۳ çel – kâsa چل کاسه (چهل بشقاب)
- ۵۱ ۷-۱۱-۴ duzi gudan دوروی گودن (دزدی کردن)
- ۵۱ ۷-۱۱-۵ min bar.a pirhan dowdan مینره پیرهن دودن (پیراهن پوشاندن به منبر)
- ۵۲ ۷-۱۱-۶ نان هفتادوتن
- ۵۳ ۸- آداب شب اول ماه
- ۵۳ ۸-۱- صبح روز اول ماه
- ۵۴ ۸-۲- در کوهستان ها:
- ۵۷ ۹- آداب شب چله (یلدا)
- ۵۷ ۹-۱- فال حافظ
- ۵۸ ۹-۲- خوردنی ها
- ۶۰ ۱۰- آداب مهمانی
- ۶۱ ۱۰-۱- در کوهستان ها
- ۶۱ ۱۰-۲- مهمان آشنا در کوهستان ها:
- ۶۲ ۱۰-۳- مهمان در شهرها:

مقدمه

محمود پاینده لنگرودی در ۱۲ آبان سال ۱۳۱۰ در لنگرود متولد شد. وی پس از گذراندن تحصیلات در این شهر به جرگه‌ی فعالان سیاسی پیوست و به تهران آمد. او از آن پس فعالیت‌های ادبی و فرهنگی خود را به‌طور گسترده پی‌گرفت و علاوه‌بر شاعری سالیان بسیاری را صرف تحقیق و پژوهش در زمینه‌ی فرهنگ گیل و دیلم نمود. آثار او در این زمینه عبارت‌اند از: مثل‌ها و اصطلاحات گیل و دیلم (۱۳۵۲)، آئین‌ها و باورداشت‌های گیل و دیلم (۱۳۵۵) که هر دو از سوی بنیاد فرهنگ ایران به چاپ رسید. اثر دیگر پاینده لنگرودی فرهنگ گیل و دیلم (۱۳۶۶) است که توسط انتشارات امیر کبیر منتشر شد. علاوه بر آن‌ها، کتاب‌ها، مقالات و پژوهش‌های بسیاری از او باقی ماند که از سوی انتشارات مختلف به چاپ رسیدند. وی در سن ۶۷ سالگی و در سال ۱۳۷۷ چهره در نقاب خاک کشید.

محمود پاینده لنگرودی، فردی که عاشق و شیفته‌ی فرهنگ ولایت خود بود؛ بهترین سال‌های زندگی‌اش را با هم‌صحبتی و هم‌نشینی مردم مهربان سرزمین سبز گیلان، صرف جمع‌آوری آئین‌ها و باورهای مردمان دیارش کرده و آن پژوهش‌ها را سرمایه‌ی عمر خود داشته و می‌گوید: «من به فرخندگی زندگی و روان مهربان مردم پرحکایت ولایت خود عشق می‌ورزم و به شایستگی این ویژگی خاص است که همه‌ی فرصت‌های دوست داشتنی خود را، بی‌دریغ نثار چگونگی زندگی آنان ساختم و به گردآوری «آئین‌ها و باورداشت‌ها» ایشان پرداختم.»